

Univerzitet Donja Gorica
Fakultet pravnih nauka
Podgorica

PRAVNA INFORMATIKA (VEŠTINA) 2010-2011

Prof. dr Stevan Lilić

1. PODACI O PREDMETU

Naziv predmeta	Pravna informatika (veština)
Naziv predmeta na engleskom	Legal informatics (skill)
Godišnji fond časova	15
Broj ETCS kredita	4
Ime i prezime nastavnika i asistenta	Prof. dr Stevan Lilić
Semestar	Ljetni (IV)
Karakter predmeta	Opcioni
Cilj izučavanja predmeta : Osnovni cilj je da se studenti prava upoznaju sa mogućnostima primjene informacione i komunikacione tehnologije u pravnoj profesiji. Studenti će biti upoznati sa opštim konceptualnim osnovama pravne informatike. Poseban naglasak je na sticanju vještine, odnosno praktičnih znanja u pronalaženju i korišćenju pravnih informacija uz pomoć novih tehnologija, baza podataka i pretraživača. Studenti će biti upoznati i sa osnovnim pitanjima e - uprave, e - trgovine, e - nabavki, e -demokratije, itd.	
Metod nastave i usvajanja gradiva: <ul style="list-style-type: none">➤ Predavanja➤ Seminarski radovi➤ Konsultacije➤ Usmeni ispit	

Obavezna literatura:

- **Stevan Lilić, Dragan Prlja, Pravna informatika veština drugo (ili treće) izmenjeno i dopunjeno izdanje, Dosije, Beograd, 2010(2011).**

Dopunska literatura, pravni i internet izvori:

- **Stevan Lilić, E-uprava i Evropa znanja, Arhiv za pravne i društvene nauke, Br. 1-4, 2006.**
- **Emily Finch, Stefan Fafinski, Legal Skills, second edition, Oxford, 2009.**
- **K. Biehland and T. Calishain, The Lawyers Guide to Internet Reserach, 2000.**
- **Lyonette Louis-Jacques, Legal Research Using the Internet, 2005. (<http://www.lib.uchicago.edu/~llou/mpoctalk.html>)**
- **A.R. Lodder and A. Oskamp, Information Technology and Lawyers. Advanced Technology in the Legal Domain, Springer, 2006.**
- **R. Susskind, Expert System in Law, 1989**

Pravni izvori:

- **Zakon o elketronskoj trgovini (SI RCG 80/04)**
- **Zakon o elektronskom dokumentu (SI CG 5/2008)**
- **Zakon o elektronskom potpisu (SI RCG 55/03, 31/05)**
- **Zakon o elktroonskim komunikacijama (SI CG 50/2008, 53/2009, 70/09)**
- **Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (SI CG 79/08, 70/09)**

Internet izvori:

- **Pronađi pravo, <http://www.pronadjipravo.com/>**
- **Projutris, <http://www.projuris.org/>**
- **Skupština Republike Crne Gore, <http://www.skupstina.cg.yu/>**
- **Sudska praksa, <http://www.sudskapraksa.com/>**

Seminarski radovi:

Tema seminarskog rada može se odabrati iz bilo koje oblasti naznačene u silabusu predmeta.

Seminarski rad, u konsultaciji sa predmetnim nastavnikom, u obimu od 10.000 do 15.000 karaktera, sa naslovnom stranom (naznaka univerziteta i fakulteta, naslov i vrsta rada, ime i broj indeksa autora, ime mentora, mesto i datum), kao i obaveznim zaključkom i spiskom korišćenih izvora (stručna literatura, pravni i internet izvori), dostaviti u elektronskoj verziji na (slilic@ius.bg.ac.rs).

Sadržina kursa (silabus):

1. Informatička tehnologija i pravo, 2. Značaj pravne informatike kao "veštine", 3. Resursi digitalizovanih pravnih informacija, 4. Pronalaženje digitalizovanih pravnih informacija, 5. Sistemski pristup pravu, 6. Geneza pravne informatike, 7. Primarni izvori prava na Internetu - legislativa, 8. Primarni izvori prava na Internetu - sudski slučajevi, 9. Primarni izvori prava na Internetu - službeni listovi, 10. Pravo u informatičkom okruženju, 11. Područje primene pravne informatike, 12. Sekundarni izvori prava na internetu - pravni časopisi, 13. Sekundarni izvori prava na internetu - komentari sudskih slučajeva, 14. Sekundarni izvori prava na internetu - knjige, 15. Baze pravnih podataka, 16. Kompjuterizovane službene evidencije, 17. Informacioni sistem Pravnog fakulteta u Beogradu, 18. Baza podataka Biblioteke Pravnog fakulteta u Beogradu, 19. Pravni informacioni sistemi, 20. Ekspertski sistemi u pravu, 21. Metodologija izrade seminarskih radova, 22. Citiranje internet izvora, 23. Metodologija izrade power point prezentacije, 24. E-potpis, 25. E-demokratija, 26. E-uprava, 27. E-pravosuđe, 28. Referentni izvori informacija za pravnike - biblioteke i izdavači, 29. Referentni izvori informacija za pravnike - vesti, 30. E-trgovina, 31. E-javne nabavke, 32. Referentni izvori informacija za pravnike - pretraživači, 33. Vladine institucije iz oblasti prava na internetu, 34. Nevladine institucije iz oblasti prava na internetu, 35. Informatička tehnologija i zakonodavni postupak, 36. Informatička tehnologija i sudski postupak, 37. Pravni fakulteti na internetu, 38. Istraživačke institucije iz oblasti prava na internetu, 39. Međunarodne institucije iz oblasti prava na internetu, 40. Informatička tehnologija i upravni postupak, 41. Informatička tehnologija i poreski postupak, 42. Kompjuterski kriminal, 43. Krivična dela protiv bezbednosti računarskih podataka, 44. Pravo privatnosti, 45. Zaštita ličnih podataka i informatička tehnologija, 46. Slobodan pristup javnim informacijama, 47. Kompjutersko (internet) pravo.

2. PLAN RADA

Čas 1.	Nastanak i razvoj kibernetike, Kibernetika i društvo, Konceptualna pitanja kibernetike, Značaj kibernetike danas
Čas 2.	Pravna kibernetika, komunikacije i pravo, Jurimetrija (Li Levindžer), Kibernetika i pravo, Pretraživanje pravnih tekstova, Pravni ekspertni sistemi
Čas 3.	I Geneza pravne informatike (Mario Lozano), Karakter pravne kibernetike, Grane pravne kibernetike
Čas 4.	Standardi za izradu seminarskih radova, Metodologija izrade seminarskih radova, Primer prezentacije seminarskog rada
Čas 5.	Javna odbrana seminarskih radova
Čas 6.	Informatička tehnologija i pravo, Područje primene informatike u pravu – primena informatike u zakonodavstvu, pravosuđu i javnoj upravi, Baze pravnih podataka

Čas 7.	Pravni informacijski sistemi, Podobnost prava za informatizaciju, Sistemi pravnih informacija i pravni informacijski sistemi, Ciljevi pravnog informacijskog sistema
Čas 8.	Pravni postupci i informatika, Upravni akti i kompjuterska tehnologija, Upotreba savremene tehnologije u upravnom postupku, Automatizovane evidencije
Čas 9.	Pojam i servisi elektronske uprave, Pravni okviri elektronske uprave u zemljama EU, pravni okviri elektronske uprave u Crnoj Gori
Čas 10.	Pojam elektronske trgovine i pravna regulativa, Elektronski potpis, Zakon o elektronskoj trgovini, Zakon o elektronskom dokumentu
Čas 11.	Javna odbrana seminarских radova
Čas 12.	Pojam kompjuterskog kriminala, Karakteristike učinilaca, Kompjuterska krivična dela, Sajberkriminal
Čas 13.	Pravo privatnosti i informatička tehnologija, Pojam privatnosti i napadi na priatnost, Zaštita podataka u kompjuterizovanim sistemima, Pravni okviri zaštite, Konvencija Saveta Evrope
Čas 14.	Javna odbrana seminarских radova
Čas 15.	Javna odbrana seminarских radova

3. BROJ BODOVA KOJI NOSE PREDVIĐENI SEGMENTI U KONAČNOJ STRUKTURI OCJENE:

Prisustvo nastavi – 20 Seminarski rad – 30 poena Završni ispit- 50 poena					
Ocjena	A	B	C	D	E
Broj poena	91-100	81-90	71-80	61-70	51-60

4. ISPITNA PITANJA

<ol style="list-style-type: none"> Pojam i nastanak kibernetike str. 13-20 Pravna kibernetika str. 20-22
--

3. Jurimetrija str. 22-24
4. Kibernetika i pravo str. 24-27
5. Pravni ekspertni sistemi str. 27-35
6. Geneza pravne informatike str. 36-38
7. Grane pravne informatike str. 38-42
8. Metodi i tehnike pravne informatike str. 42-44
9. Pravo u informatičkom okruženju str. 45-47
10. Informatička tehnologija i pravo str. 47-56
11. Informatička funkcija države str. 57-59
12. Primena informatike na području zakonodavstva str. 59-61
13. Primena informatike u pravosuđu str. 61-62
14. Primena informatike u javnoj upravi str. 63-65
15. Baze pravnih podataka str. 65-66
16. Podobnost prava za informatizaciju str. 66-67
17. Porast pravnih informacija str. 67-68
18. Sistem pravnih informacija i pravni informacioni sistemi str. 68-71
19. Posebna pitanja obrade pravnih informacija str. 71-76
20. Ciljevi pravnog informacionog sistema str. 77-79
21. Informatička tehnologija i upravni postupak str. 79-84
22. Pojam i servisi elektronske uprave str. 85-87
23. Pravni okvir e-uprave u evropskim zemljama str. 88-91
24. Pojam i pravna regulativa elektronske trgovine (e-commerce) str. 96-98
25. Elektronski potpis str. 98-99
26. Kompjuterski kriminal str. 103-104
27. Karakteristike učinilaca kompjuterskih krivičnih dela str. 104-106
28. Kompjuterska krivična dela str. 106-108
29. Sajberkriminal str. 108-111
30. Pravo privatnosti i informatička tehnologija str. 112-114
31. Pravni okvir zaštite prava na privatnost str. 115-118
32. Konvencija Saveta Evrope (1981) str. 121-124
33. Zaštita podataka o ličnosti u Crnoj Gori str. 124-128
34. E-demokratija (www.slilic.com)
35. Značaj pravne informatike kao veštine (www.slilic.com)

5. ISPITNA PITANJA SA TEZAMA

1. POJAM I NASTANAK KIBERNETIKE str. str. 13-19

- Nastanak kibernetike kao naučne discipline (Norbert Viner)
- Kibernetika kao naučna disciplina
- Kibernetika i društvo
- Sadržina pojma kibernetike i problemi utvrđivanja prirode složenih sistema
- Značaj kibernetike

2. PRAVNA KIBERNETIKA str. 20-22

- Primena kibernetike i automatike u društvenom životu i pravu
- Vinerova postavka o pravu kao komunikacijskom fenomenu
- Pristup pravu kao dinamičnom i otvorenom sistemu

3. JURIMETRIJA str. 22-24

- Odnos pravne odluke i obrade podataka i njegov značaj u savremenom preobražaju prava
- Era automatizacije prava (Li Levindžer)
- Ljudski progres od jurisprudencije do jurimetrije
- Odnos jurisprudencije i jurimetrije

4. KIBERNETIKA I PRAVO str. 24-27

- Istraživanja u oblasti primene kibernetike u pravu
- Kibernetizacija prava
- Pretraživanje pravnih tekstova

5. PRAVNI EKSPERTNI SISTEMI str. 27-35

- Koristi koje donosi upotreba pravnih ekspertnih sistema
- Pomoć u pronalaženju pravnih informacija i dokumenata
- Način izgradnje ekspertnih sistema u pravu

6. GENEZA PRAVNE INFORMATIKE str. 36-38

- Primena kibernetike u pravu (Mario Losano)
- Ćusibernetika kao naziv za Pravnu kibernetiku
- Jurimetrija (Li Levindžer)
- Sadržina pravne kibernetike

7. GRANE PRAVNE INFORMATIKE str. 38-42

- Jurimetrija - pravometrija
- Pravno - kibernetička modelistika
- Pravna informatika

8. METODI I TEHNIKE PRAVNE INFORMATIKE str. 42-44

- Teškoće u vezi sa pronalaženjem pravnih tekstova
- Metod „ključnih reči“
- Metod „punog teksta“

9. PRAVO U INFORMATIČKOM OKRUŽENJU str. 45-47

- Značenje pojma informatika
- Definicije informatike
- Pojam informacije i pojam podatka
- Informacija kao razvojni resurs

10. INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I PRAVO str. 47-56

- Pojava komputera i tehnološke inovacije
- Interakcija prava i informatičke tehnologije (nove oblasti prava i informatičke tehnologije)

- Najnovija dostignuća u primeni informatičke tehnologije
- Pravna informatika i srodne discipline

11. INFORMATIČKA FUNKCIJA DRŽAVE str. 57-59

- Pojam pravnog sistema
- Koncept vladavine prava i pravne države
- Informatika i vođenje društvenih poslova i ostvarivanju funkcije vlasti
- Primena informatike u zakonodavstvu, pravosuđu i javnoj upravi

12. PRIMENA INFORMATIKE NA PODRUČJU ZAKONODAVSTVA str.59-61

- Primena informatike u zakonodavnom postupku
- Usavršavanje zakonodavne tehnike i sistematizacija zakona
- Dostupnost tekstova zakona i drugih dokumenata građanima

13. PRIMENA INFORMATIKE U PRAVOSUĐU str. 61-62

- Modernizacija pravosuđa
- Rezultati ostvareni primenom nauke i tehnike u pravosuđu
- Preduslovi za postizanje kvalitetnijih rezultata rada pravosudnih organa

14. PRIMENA INFORMATIKE U JAVNOJ UPRAVI str. 63-65

- Rad javne uprave i informacijska dobra
- Sredstva automatizacije u upravi
- Prilagodljivost elektronskih automatskih sistema

15. BAZE PRAVNIH PODATAKA str. 65-66

- Baze podataka i službene ebidencije
- Tehnička i pravna pitanja u vođenju evidencija
- Pojam pravne baze podataka

16. PODOBNOST PRAVA ZA INFORMATIZACIJU str. 66-67

- Nagli porast broja informacija kao opšta karakteristika savremenog razvoja
- Pravne norme kao informacije o ponašanju pravnih subjekata
- Pravo kao skup pravnih normi i sistem informacija o ponašanju

17. PORAST PRAVNIH INFORMACIJA str. 67-68

- Uzroci porasta pravnih informacija
- Pravo i informaciono zagušenje
- Potreba za upotrebom elektronskih računara i elektronskim memorisanjem podataka
- Dinamika pravnog poredka

18. SISTEM PRAVNIH INFORMACIJA I PRAVNI INFORMACIONI SISTEMI str. 68-71

- Pravo kao sistem pravnih informacija i pravni informacioni sistem
- Izvori pravnih informacija i izvori prava
- Teškoće prilikom traženja informacija
- Pravne informacije i pravni dokumenti
- Prednosti pravnih informacionih sistema

19. POSEBNA PITANJA OBRADE PRAVNIH INFORMACIJA str. 71-76

- Pohranjivanje (memorisanje) pravnih informacija
- Baza pravnih informacija
- Deskriptori, Tezaurus
- Pretraživanje i prezentacija informacije
- Ažuriranje pravnih podataka

20. CILJEVI PRAVNOG INFORMACIONOG SISTEMA str. 77-79

- Prilagođavanje pravnog poredka uslovima društvenog i tehnološkog razvoja
- Sistematizacija pravnog poredka
- Pravna sigurnost
- Ubrzavanje postupka donošenja pravnih odluka

21. INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA I UPRAVNI POSTUPAK str. 79-84

- Pravni postupci i informatika
- Elektronski potpis
- Upravni akti i kompjuterska tehnologija
- Upotreba savremene tehnologije u upravnom postupku
- Automatizovane evidencije

22. POJAM I SERVISI ELEKTRONSKE UPRAVE str. 85-88

- E-uprava i pružanje javnih usluga
- E-uprava kao informaciona i komunikaciona tehnologija
- E-uprava kao celina koja obuhvata tri vrste odnosa
- Servisi namenjeni građanima
- Servisi namenjeni privrednim subjektima

23. PRAVNI OKVIR E-UPRAVE U EVROPSKIM ZEMLJAMA str. 88-91

- E-uprava u dokumentima Evropske unije
- E-uprava u Austriji
- E-uprava u Italiji

24. POJAM I PRAVNA REGULATIVA ELEKTRONSKE TRGOVINE (E-COMMERCE) str. 96-98, Zakon o elektronskoj trgovini (SI RCG 80/04)

- Pojam e- trgovine
- Oblasti elektronskog poslovanja
- Vrste i prednosti elektronskih transakcija
- Regulisanje e-trgovine u svetu

- Regulisanje e- trgovine u Crnoj Gori
- Uloga UNICITRAL-a u regulisanju e- trgovine

25. ELEKTRONSKI POTPIS str. 98-99

- Pojam elektronskog potpisa
- Podaci za formiranje elektronskog potpisa
- Elektronski sertifikat

26. KOMPJUTERSKI KRIMINAL str. 103-104

- Pojam kompjuterskog kriminala
- Pojam kompjuterskog kriminaliteta
- Karakteristike učinilaca
- Kompjuterska krivična dela (Krivični zakonik – glava XXVII Krivična dela protiv bezbednosti računarskih podataka)
- Sajber kriminal

27. KARAKTERISTIKE UČINILACA KOMPJUTERSKIH KRIVIČNIH DELA str. 104-106

- Profil učinilaca kompjuterskog kriminaliteta
- Zaštita od kompjuterskog kriminaliteta
- Oblasti kompjuterskih delikata

28. KOMPJUTERSKA KRIVIČNA DELA str. 106-108

- Računarski podatak, računarski program, računarski virus
- Oštećenje računarskih podataka i programa
- Računarska sabotaza
- Pravljenje i unoženje računarskih virusa
- Računarska prevara
- Neovlašćeni pristup zaštićenom računaru, mreži i elektronskoj obradi podataka
- Sprečavanje i ograničavanje pristupa javnoj računarskoj mreži
- Neovlašćeno korišćenje računara ili računarske mreže

29. SAJBERKRIMINAL str. 108-111

- Informacione tehnologije i pojava novih oblika kriminala
- „Internet crv”
- Pojam sajber kriminala

30. PRAVO PRIVATNOSTI I INFORMATIČKA TEHNOLOGIJA str. 112-114

- Pojam privatnosti
- Napad na privatnost
- Zaštita podataka u kompjuterskim sistemima
- Pravni okviri zaštite i karakteristike zakonodavstva za zaštitu podataka
- Posebna tela i organi u funkciji zaštite podataka o ličnosti

- Konvencija Saveta Evrope

31. PRAVNI OKVIR ZAŠTITE PRAVA NA PRIVATNOST str. 115-118

- Posebna zakonska regulativa
- Pravo na privatnost u Nemačkoj
- Politički značaj ličnih prava i stepen njihove zaštite
- Karakteristike zakonodavstva za zaštitu podataka (javnopravni pristup, specifični režimi pravne zaštite)

32. KONVENCIJA SAVETA EVROPE (1981) str. 121-124

- Zaštita podataka o ličnosti kao deo zaštite osnovnih prava pojedinaca
- Osnovna načela zaštite podataka o ličnosti
- Načelo zakonitosti i nepristrasnosti
- Načelo dostupnosti podataka
- Načelo bezbednosti
- Značaj pitanja zaštite ličnih podataka

33. ZAŠTITA PODATAKA O LIČNOSTI U CRNOJ GORI (www.slilic.com)

- Ustav CG
- Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (SI CG 79/08, 70/09)

34. E-DEMOKRATIJA (www.slilic.com)

- Pojam e- demokratije
- Oblici e – demokratije (političke partije, predstavnici građana)
- Elektroniko glasanje, e- inkluzija
- Primeri e- demokratije (V. Britanija, SAD, Koreja)

35. ZNAČAJ PRAVNE INFORMATIKE KAO VEŠTINE (www.slilic.com)

- Primena informatike u pravu (Zakonodavstvo, e – vlada, pravosuđe)
- Primarni i sekundarni izvori prava
- Referentni izvori prava
- Institucije važne pravnicima

Februar, 2011.

Prof. dr Stevan Lilić